

Xây dựng thư viện điện tử

Hỏi: Thời gian gần đây, tôi nghe nói một số thư viện trong nước đang tiến hành xây dựng “thư viện điện tử”, nhưng tôi không rõ “thư viện điện tử” là gì, và xây dựng ra sao?

NGUYỄN QUANG HẠNG
(Hội khuyến học tỉnh Bến Tre)

Đáp: Thư viện điện tử (TVĐT) là thư viện phục vụ thông tin điện tử được đọc với sự trợ giúp của máy vi tính. Thông tin điện tử có thể được chứa trong những tư liệu điện tử nằm trong và ngoài thư viện. Tư liệu điện tử bao gồm:

- CD-ROM và băng từ: CD-ROM thường chứa những cơ sở dữ liệu (CSDL) chuyên ngành, được phục vụ riêng lẻ hay trên mạng máy tính.

- Tạp chí điện tử: Ấn hành trên mạng Internet. Thư viện có thể đặt mua như tạp chí in và sẽ được cấp quyền login vào để truy cập.

- Cơ sở dữ liệu trực tuyến: Có rất nhiều trên mạng Internet do những đại học, cơ sở thông tin và công ty tư nhân như: Lexix-Nexix, Dialog... cung cấp. Cũng như tạp chí điện tử, thư viện có thể đặt mua quyền sử dụng. Cũng có nhiều CSDL miễn phí.

- Tài liệu khác trên Internet, tài liệu trong những web site của các cơ sở chính quyền, trường đại học, công ty hội đoàn... Việc truy cập thường miễn phí.

Thông tin điện tử đôi khi còn bao gồm tư liệu được số hóa, tập hợp dưới hình thức *thư viện số*. Tư liệu được số hóa trước tiên là tranh ảnh, tài liệu quý hiếm... Ngày nay, nhiều thư viện có khuynh hướng số hóa đại bộ phận tư liệu trong thư viện để phục vụ dưới dạng điện tử. Một liên hiệp thư viện hay nhiều thư viện

cùng ngành muốn tạo nên một CSDL chung để tiện việc phục vụ. CSDL này là CSDL ảo dựa trên những CSDL thật của thư viện thành viên. Đó là hình thức của *thư viện ảo*.

TVĐT do đó là một hoạt động phục vụ cho thư viện truyền thống. Một thư viện có hoạt động mạnh về việc phục vụ tư liệu điện tử đôi khi được gọi là TVĐT. Song không bao giờ có một TVĐT toàn diện.

Các bước hình thành TVĐT bao gồm.

- Tự động hóa thư viện: Tổ chức mạng cục bộ, liên kết với các thư viện cùng ngành hay địa phương và kết nối với mạng toàn cầu Internet.

- Thiết lập những CSDL chuyên ngành và bổ sung nguồn tư liệu điện tử khác: Bổ sung CD ROM và tổ chức CSDL trực tuyến CD ROM. Đặt mua những tạp chí điện tử và những CSDL trực tuyến thích hợp. Hợp nhất các nguồn thông tin, phân công tổ chức sắp xếp và quản lý theo chủ đề.

Tổ chức trang chủ trình bày: Thông tin do chính thư viện tạo ra, bao gồm thông tin về thư viện, CSDL chuyên ngành và hệ thống tra cứu (online catalog). Nguồn thông tin bên ngoài bao gồm nguồn thông tin thương mại (CSDL, CD ROM) và các web site miễn phí trên Internet.

Hiện nay tất cả các thư viện đều kết nối với Internet, thông tin phục vụ cho bạn đọc, chủ yếu là thông tin điện tử, nên việc xây dựng TVĐT là cần thiết. Hiện mạng Đại học quốc gia đã áp dụng tốt.

Thạc sĩ NGUYỄN MINH HIỆP
(GD thư viện ĐH khoa học tự nhiên
ĐHQGTPHCM)